

Рядінська Валерія Олександрівна,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач науково-дослідної лабораторії
ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-2210-5933

Костенко Юлія Олександрівна,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
Донецького національного університету імені Василя Стуса,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0003-4079-694X

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА РОБОТУ ДЛЯ ІНОЗЕМЦІВ (НА ПРИКЛАДІ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ)

У статті досліджено зарубіжний досвід надання дозволу на роботу для іноземців на прикладі Словацької Республіки. Розглянуто дозвіл на роботу як документ, який дає право іноземцю на легальне працевлаштування в іншій країні за умови наявності у такого іноземця підстави перебування. Авторами розглянуто адміністративні процедури отримання дозволів на роботу різними категоріями іноземців залежно від країни їх громадянства та виду дозволу на проживання (перебування) у Словацькій Республіці. Здійснено порівняння адміністративних процедур отримання дозволів на роботу для іноземців у Словацькій Республіці.

Ключові слова: дозвіл на роботу, Словацька Республіка, іноземці, дозвіл на проживання, адміністративна процедура.

Дозвіл на роботу – це документ, який дає право іноземцю на легальне працевлаштування в іншій країні за умови наявності в нього підстави перебування, що дозволяє виконувати роботу відповідно до законодавства цієї країни. Дозвіл на роботу видається адміністративним органом держави за результатом розгляду заяви іноземця на отримання такого дозволу, що є реалізацією права на забезпечення права іноземця на працю, яке відповідає формальним ознакам адміністративної процедури.

Проблемам працевлаштування іноземців на роботу в Україні приділяли увагу в своїх дослідженнях М.О. Дей [1, с. 48–51], П.І. Василенко [2, с. 19], О.І. Кисельова, Д.І. Гайгара [3, с. 58–60], О.Є. Луценко [4, с. 317–323], О.П. Радчук [5, с. 590–595], Є.В. Стільченко [6, с. 228–233], проте дослідженню надання дозволу на роботу для іноземців у зарубіжних країнах достатня увага не приділялася, хоча позитивний досвід європейських країн щодо правового регулювання адміністративних відносин із забезпечення права на працю для іноземців є актуальним з огляду на євроінтеграцію України.

Особливу увагу привертає до себе адміністративна процедура надання дозволу на роботу для іноземців у Словацькій Республіці, тому розгляд правового регулювання цієї процедури та її стадій є метою нашого дослідження.

Вимоги щодо видачі іноземним громадянам дозволу на роботу закріплюються у Законі Словацької Республіки № 404/2011 “Про перебування іноземних громадян та про внесення змін і доповнень до деяких законів у наступних редакціях”.

Для громадян країн, що є членами ЄС/ЄЕП або Швейцарської Конфедерації, надання дозволу на роботу не передбачається, вимога отримання дозволу на роботу встановлюється для громадян третіх країн. Дозвіл на роботу в Словацькій Республіці надається виключно за умови отримання дозволу на проживання.

Види перебування громадян третіх країн передбачають: тимчасове проживання; постійне місце проживання; допустиме перебування.

Бувають такі форми дозволу на проживання, як дозвіл на тимчасове проживання та дозвіл на довгострокове перебування.

Дозвіл на тимчасове проживання надається за наявності підприємницьких цілей; з метою працевлаштування; з метою навчання; з метою здійснення окремих видів діяльності тощо. Він надає громадянину третьої країни на території Словацької Республіки: право перебувати на території Словацької Республіки; виїжджати та повторно в'їжджати на територію протягом терміну, на який він був виданий. Дозвіл на тимчасове перебування може бути виданий тільки з однією метою, і якщо іноземець з дозволом на тимчасове перебування хоче здійснювати іншу діяльність, йому необхідно подати заяву на отримання нового дозволу на тимчасове проживання з іншою метою (змінити мету дозволу на перебування). Винятком у цьому випадку є студенти з дозволом на тимчасове проживання, виданими з метою навчання, які можуть без зміни мети перебування займатися підприємництвом або працювати на території Словацької Республіки (робочий час студентів обмежує Закон про служби зайнятості).

Члени сімей громадян третіх країн, яким був виданий дозвіл на тимчасове проживання з метою возз'єднання сім'ї, також можуть займатися бізнес-діяльністю або після безперервного річного перебування з метою возз'єднання сім'ї можуть працевлаштуватися без дозволу на працевлаштування, або за умови отримання в Управлінні праці, соціальних справ та сім'ї довідки про можливість заповнення вакансії.

З цієї точки зору особливий статус мають громадяни третіх країн, яким дозвіл на тимчасове проживання був виданий як особам зі статусом словака, який проживає за кордоном. Ці особи можуть від дати, коли отримали у Словацькій Республіці дозвіл на тимчасове проживання, вести бізнес-діяльність та працювати без необхідності отримання дозволу на роботу або довідки про можливість заповнення вакансії.

Усі іноземці з будь-яким наявним дозволом на тимчасове перебування можуть навчатися у Словацькій Республіці без необхідності змінювати мету дозволу на перебування.

Дозвіл на довгострокове перебування, який було надано громадянину третьої країни, дає йому право перебувати, виїжджати та повторно в'їжджати на територію Словацької Республіки протягом терміну, на який він був виданий. Згідно із за-

коном довгострокове перебування може бути: довгостроковим перебуванням на п'ять років, довгостроковим перебуванням протягом необмеженого періоду часу, перебуванням громадянина третьої країни зі статусом особи, яка має дозвіл на довгострокове перебування у Європейському Союзі (довгострокове перебування).

Дозвіл на довгострокове перебування на п'ять років може бути виданий чітко визначеним категоріям осіб. Йдеться про громадян третьої країни, які є чоловіком/дружиною або залежним родичем по прямій лінії громадянина Словацької Республіки, який має дозвіл на довгострокове проживання на території Словацької Республіки; неодруженою дитиною молодшою 18 років, яка є під особистою опікою громадянина третьої країни, який є чоловіком/дружиною громадянина Словацької Республіки з дозволом на довгострокове перебування на території Словацької Республіки; неодруженою дитиною молодшою 18 років або дитиною молодшою 18 років, яка є під особистою опікою громадянина третьої країни, який має дозвіл на довготривале перебування на п'ять років; дитиною-утриманцем старшою 18 років громадянина з дозволом на довгострокове перебування, яка у зв'язку з довготривалим незадовільним станом здоров'я не може піклуватися про себе, або якщо це в інтересах Словацької Республіки.

Дозвіл на довгострокове перебування протягом необмеженого часу надається громадянам третіх країн, яким було видано дозвіл на довгострокове перебування не менше, ніж на 4 роки, згідно із Законом про перебування (довгострокове перебування на 5 років); неодруженою дитиною молодшою 18 років або дитиною молодшою 18 років, яка є під особистою опікою громадянина третьої країни, який має дозвіл на довготривале перебування протягом необмеженого часу.

У виняткових випадках Міністерство внутрішніх справ Словацької Республіки може надати дозвіл на довгострокове перебування протягом необмеженого часу також у випадку, якщо не були дотримані наведені вище умови. Йдеться передусім про випадки, якщо це необхідно для надання захисту та допомоги свідкові, особі без громадянства, за пропозицією Словацької інформаційної служби або військової розвідки з причин забезпечення інтересів безпеки Словацької Республіки тощо.

Довгострокове перебування може бути видане на необмежений час. Поліцейський відділок може видати дозвіл на довгострокове перебування громадянину третьої країни, який законно та безперервно протягом п'яти років перебуває на території Словацької Республіки безпосередньо до подання заяви; або який протягом п'яти років має законний та безперервний дозвіл на перебування на території держав-членів як власник синьої картки та на території Словацької Республіки як власник синьої карти перебуває не менше двох років до подання заяви.

Перебування громадян країн, що є членами ЄС/ЄЕП або Швейцарської Конфедерації вважається довгостроковим перебуванням. Такі особи, які мають дійсне посвідчення особи або закордонний паспорт, можуть без обмежень і виконання будь-яких формальностей перебувати на території Словацької Республіки протягом трьох місяців з дати в'їзду на її територію.

Громадяни Союзу мають право перебувати на території Словацької Республіки протягом періоду більше трьох місяців у разі, якщо вони працевлаштовані на території Словацької Республіки, є самозайнятими особами, володіють достат-

німи ресурсами, щоб забезпечити себе та членів своєї сім'ї, аби не стати тягарем для соціальної системи цієї країни, навчаються у початковій, середній школі або у вищому навчальному закладі на території Словацької Республіки, мають передумови для працевлаштування, є членами сім'ї громадянина Союзу, який відповідає наведеним вище умовам, та супроводжують його протягом перебування, або приєднуються до нього.

Громадянин Союзу також має право на довгострокове перебування на території Словацької Республіки. Така ситуація може виникнути у випадку, якщо громадянин Союзу перебуває у Словаччині легально і безперервно протягом п'яти років. Член сім'ї громадянина Союзу, який є власником діючого проїзного документа, має право перебувати на території Словацької Республіки протягом трьох місяців з дати в'їзду на її територію, якщо він супроводжує або приєднується до громадянина Союзу, членом сім'ї якого він є. Член сім'ї громадянина Союзу має право перебувати на території Словацької Республіки теж протягом довшого, ніж три місяці періоду часу, у випадку, якщо умови для перебування на території Словаччини виконує також громадянин Союзу з правом на перебування або правом на довготривале перебування, якого він супроводжує, або до якого він приєднується (гарант) [7].

Процедура працевлаштування в Словацькій Республіці передбачає подання заявки на тимчасове перебування з метою працевлаштування до Посольства Словацької Республіки в Україні або до відповідного департаменту поліції в Словацькій Республіці.

До заяви додаються трудовий договір або обіцянка працевлаштування (приймається тільки встановлена форма обіцянки працевлаштування); документ, що підтверджує досягнення певного рівня освіти. Якщо вимога щодо професійної компетенції розміщується на оголошеній вакансії, необхідно підтвердити відповідну професійну компетентність шляхом подання відповідних документів [8]; дозвіл на сезонну роботу, якщо така робота триває менше 90 днів, але не більше 180 днів (якщо особа має намір працювати на сезонних роботах). Роботодавець також подає заяву.

Дозвіл на роботу не потрібний: якщо в особи є статус словака, який не проживає на території Словацької Республіки; якщо роботодавець відправив робітника у відрядження до Словаччини з іншої країни-члена ЄС/ЄЕП (у цьому випадку початок і припинення праці при відрядженні оголошується роботодавцем/одержувачем служби в центрі зайнятості в установленому форматі інформаційної картки протягом 7 робочих днів) [9].

За подачу заявки на отримання дозволу на роботу сплачується адміністративний збір. Умови праці для іноземних громадян і громадян Словацької Республіки мають бути однаковими (рівень заробітної плати, кількість робочих днів та днів відпочинку тощо).

Аналіз правового регулювання та стадії адміністративної процедури надання дозволу на роботу для іноземців у Словацькій республіці переконує, що:

– правове регулювання відносин у сфері працевлаштування іноземців врегульовується законом, у якому закріплюється правовий статус іноземців у цій країні;

– дозвіл на роботу може бути виданий виключно за умови легального перебування іноземця в країні (наявності штампів у паспорті чи іншому проїзному документі, проставленому прикордонною службою) та видачі йому відповідного дозволу на перебування (дозволу на проживання чи дозволу на проживання і роботу);

– процедура надання дозволу на проживання відмінна для різних категорій іноземців (для громадян країн, що є членами ЄС/ЄЕП або Швейцарської Конфедерації, громадян третіх країн, біженців, осіб, що потребують додаткового захисту тощо);

– надання дозволу на роботу не потрібно для громадян країн, що є членами ЄС/ЄЕП або Швейцарської Конфедерації, проте встановлюється для громадян третіх країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дей М.О. Реалізація трудових прав працівниками-мігрантами в Україні: деякі проблеми. *Право України*. 2006. № 8. С. 48–51.
2. Василенко П. Умови та порядок оформлення іноземним громадянам дозволів на працевлаштування в Україні. *Праця і зарплата*. 2009. № 44 (672). С. 19.
3. Кисельова О.І., Гайгара Д.І. Актуальні проблеми працевлаштування іноземців та осіб без громадянства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2012. № 20 (частина 2). С. 58–60.
4. Луценко О.Є. Зміст та особливості реалізації права на працю іноземців та осіб без громадянства за трудовим законодавством України. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2011. № 21. С. 317–323.
5. Радчук О.П. Трудові відносини: міжнародно-правовий аспект. *Форум права*. 2012. № 3. С. 590–595.
6. Стрільченко Є.В. Трудова міграція: аналіз законодавства зарубіжних країн у сфері працевлаштування. *Держава і право*. 2012. Вип. 56. С. 228–233.
7. Офіційний сайт державної адміністрації Словачької Республіки. URL: https://mzv.sk/web/en/consular_info/residence_of_foreigners_in_territory_of_slovakia (дата звернення: 10.10.2022).
8. Офіційний сайт Міністерства освіти, науки, досліджень та спорту Словачької Республіки. URL: <https://www.minedu.sk/kontaktya-strankove-hodiny> (дата звернення: 10.10.2022).
9. Офіційний сайт Управління праці, соціальних питань та сім'ї Словачької Республіки. URL: www.upsvar.sk (дата звернення: 10.10.2022).

REFERENCES

1. Dei M.O. (2006). Realizatsiia trudovykh prav pratsivnykamy-mihrantamy v Ukraini: deiaki problemy. "Realization of labor rights by migrant workers in Ukraine: some problems". *Pravo Ukrainy*. No 8. P. 48–51 [in Ukrainian].
2. Vasylenko P. (2009). Umovy ta poriadok oformlennia inozemnym hromadianam dozvoliv na pratsevlashtuvannia v Ukraini. "Conditions and procedure for obtaining work permits for foreign citizens in Ukraine". *Pratsia i zarplata*. No 44 (672). 19 p. [in Ukrainian].
3. Kyselova O.I., Haihara D.I. (2012). Aktualni problemy pratsevlashtuvannia inozemtsiv ta osib bez hromadianstva. "Current problems of employment of foreigners and stateless persons". *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: Law*. No 20 (vol. 2). P. 58–60 [in Ukrainian].
4. Lutsenko O.Ye. (2011). Zmist ta osoblyvosti realizatsii prava na pratsiu inozemtsiv ta osib bez hromadianstva za trudovym zakonodavstvom Ukrainy. "Content and peculiarities of the right to work of foreigners and stateless persons under the labor legislation of Ukraine". *Actual problems of law: theory and practice*. No 21. P. 317–323 [in Ukrainian].
5. Radchuk O.P. (2012). Trudovi vidnosyny: mizhnarodno-pravovyi aspekt. "Labor relations: international legal aspect". *Law forum*. No 3. P. 590–595 [in Ukrainian].

6. *Strilchenko Ye.V.* (2012). Trudova mihratsiia: analiz zakonodavstva zarubizhnykh krain u sferi pratsevlashtuvannia. “Labor migration: analysis of legislation of foreign countries in the field of employment”. State and Law. Iss. 56. P. 228–233 [in Ukrainian].

7. Ofitsiinyi sait derzhavnoi administratsii Slovatskoi Respubliky “Official website of the State Administration of the Slovak Republic”. URL: https://mzv.sk/web/en/consular_info/residence_of_foreigners_in_territory_of_slovakia. (Date of Application: 10.10.2022) [in Slovenich].

8. Ofitsiinyi sait Ministerstva osvity, nauky, doslidzhen ta sportu Slovatskoi Respubliky. “Official website of the Ministry of Education, Science, Research and Sport of the Slovak Republic”. URL: <https://www.minedu.sk/kontaktya-strankove-hodiny>. (Date of Application: 10.10.2022) [in Slovenich].

9. Ofitsiinyi sait Upravlinnia pratsi, sotsialnykh pytan ta simi. “Official website of the Ministry of Labour, Social Affairs and Family of the Slovak Republic”. URL: www.upsvar.sk. (Date of Application: 10.10.2022) [in Slovenich].

UDC 342.95(477):331.5-054.6(448)

Riadinska Valeriia,

Doctor of Juridical Sciences, Professor, Chief of the Research Laboratory,
State Scientific Research Institute, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-2210-5933

Kostenko Yuliia,

Candidate of Juridical Sciences, Docent, Associate Professor
at the Department of Vasyl Stus Donetsk National University,
Vinnytsia, Ukraine,
ORCID ID 0000-0003-4079-694X

FOREIGN EXPERIENCE IN GRANTING WORK PERMITS FOR FOREIGNERS (ON THE EXAMPLE OF THE SLOVAK REPUBLIC)

The article studies the foreign experience of granting work permits for foreigners on the example of the Slovak Republic. In the authors' view, a work permit serves as a document entitling a foreigner for legal employment in another country, if such a foreigner has grounds for staying, allowing such person an opportunity to work in accordance with the legislation of that country. The administrative body of the state will issue the work permit after considering the foreigner's request for such permission, representing the realization of the right to ensure the foreigner's right to work, which meets the formal features of the administrative procedure. The author analyzes the Law of the Slovak Republic “On the Residence of Foreign Citizens and on Amendments and Additions to Certain Laws in the following editions”, which sets out the requirements for issuing work permits to foreign citizens. The possible types of residence permits for foreigners in the Slovak Republic are specified. It is stated that citizens of countries that are members of the EU / EEA or the Swiss Confederation are not required to obtain a work permit; the requirement to obtain a work permit is established for citizens of third countries. A work permit in the Slovak Republic is granted only on condition of obtaining a residence permit. The types of stay of third-country nationals include temporary residence; permanent residence; tolerated stay. Temporary residence is granted for business purposes; for employment purposes; for study purposes; for performing certain activities, etc. Such a permit grants a third-

country national in the territory of the Slovak Republic the right to stay in the territory of the Slovak Republic; to leave and re-enter the territory during the period for which it was issued. A temporary residence permit can be issued for one purpose only, and if the purpose of stay changes, the foreigner is obliged to renew the permit. An exception is students with a temporary residence permit issued for the purpose of study, who may, without changing the purpose of stay, engage in entrepreneurship or work in the territory of the Slovak Republic, but the working hours of students are limited by the Act on Employment Services. The author examines the administrative procedures for obtaining work permits for different categories of foreigners, depending on the country of citizenship and type of residence permit in the Slovak Republic. The administrative procedures for obtaining work permits for foreigners in the Slovak Republic are compared. The article emphasizes that according to the legislation of the Slovak Republic, working conditions for foreign citizens and citizens of the Slovak Republic (wage level, number of working days and days of rest, etc.) should be the same.

Keywords: work permit, Slovak Republic, foreigners, residence permit, administrative procedure.

Отримано 11.04.2023